

Чекліст флори України. 3: родини *Apiaceae* (= *Umbelliferae*), *Araliaceae* (*Apiales*, *Angiosperms*)

МИКОЛА МИХАЙЛОВИЧ ФЕДОРОНЧУК

FEDORONCHUK M.M. (2022). **Ukrainian flora checklist. 3: families *Apiaceae* (= *Umbelliferae*), *Araliaceae* (*Apiales*, *Angiosperms*).** *Chornomors'k. bot. z.*, **18** (3): 203–221. doi: 10.32999/ksu1990-553X/2022-18-3-1

The family *Apiaceae* includes more than 400 genera and from 3,500 to 4,000 species, distributed on all continents except Antarctica, with the greatest diversity in temperate latitudes and mountain systems, mainly in Europe, North America, but most often in Asia. In Ukraine, there are 74 genera and 161 species (including subspecies), of which more than half of the genera (48) are represented by only one species. Significant nomenclature changes have taken place in many genera and species. In particular, *Archangelica* is included in the genus *Angelica*; *Siella erecta* is fell in the genus *Berula*. *Laserpitium alpinum* is recognized as a synonym for *L. krapffii*, and *L. hispidus* and *L. prutenicum* are included in the new genus *Silphiodaucus*, isolated on the basis of molecular data. New to the flora of the region are *Bilacunaria microcarpos*, *Bupleurum commutatum*, *B. testiculatum*, *Bifora testiculata*, *CyclospERMUM leptophyllum*, *Ferulago aucheri*. Significant changes have been made in the nomenclature names of a number of species and their authors. In particular, the new priority genus (and species) names are *Mutellina purpurea* (*Ligusticum mutellina*), *Myrrhoides nodosa* (*Physocaulis nodosus*). Priority names are *Angelica sylvestris* (*A. montana*), *Anthriscus sylvestris* (*A. nemorosa*), *Bunium microcarpum* (*B. ferulaceum*), *Bupleurum multinerve* (*B. ranunculoides* auct.), *Cenolophium fischeri* (*C. denudatum*), *Conioselinum tataricum* (*C. vaginatum* auct.), *Palimbia rediviva* (*P. salsa*), *Scandix australis* (*S. taurica*), *Heracleum villosum* (*H. stevenii*), *H. wilhelmsii* (*H. mantegazzianum*) and others. Significant nomenclature changes have occurred in the genus *Pimpinella*, which recognizes such microspecies from the aggregate complex of *P. saxifraga* aggr., as: *P. austriasca*, *P. dissecta*, *P. hircina*. *Pimpinella lithophila*, *P. titanophila* and *P. tragium* s. str. form a complex taxonomic aggregate, which is characterized by a wide range of variability in the dissection of the plate of basal leaves. Therefore, the concept of the only polymorphic species of *P. tragium* s. l. for Eastern Europe is the most reasonable within which all these taxa should be recognized as subspecies morphologically related to transitions. Segregate genera such as *Cervaria*, *Dichoropetalum*, *Macroselinum*, *Oreoselinum* have been singled out from the genus *Peucedanum*, but their alternative names, which are currently used for the genus *Peucedanum* s. l. The genus *Hydrocotyle* L. is included in the family *Araliaceae*, which is confirmed by molecular data (nucleotide sequences). The family *Araliaceae* has from 40 to 70 genera and from 850 to 1650 species, distributed mainly in tropical, partly in temperate latitudes; in the flora of Ukraine – two genera and three species.

Keywords: annotated list (checklist), Apiaceae, Araliaceae, distribution, flora of Ukraine

ФЕДОРОНЧУК М.М. (2022). **Чекліст флори України. 3: родини *Apiaceae* (= *Umbelliferae*), *Araliaceae* (*Apiales*, *Angiosperms*).** *Чорноморськ. бот. ж.*, **18** (3): 203–221. doi: 10.32999/ksu1990-553X/2022-18-3-1

© Fedoronchuk M.M.

M.G. Kholodny Institute of Botany National Academy of Sciences of Ukraine, Tereshchenkivska str., 2, Kyiv, 01601, Ukraine

e-mail: m.fedoronchuk@ukr.net

Submitted 23 April 2022

Recommended by I. Moysiienko

Published 11 November 2022

Родина *Apiaceae* налічує понад 400 родів і від 3500 до 4000 видів, поширених на всіх континентах, крім Антарктики, з найбільшим різноманіттям в помірних широтах і гірських системах, переважно в Європі, Північній Америці, але найчастіше в Азії. В Україні – 74 роди та 161 вид (разом з підвидами), з яких більше половини родів (48) представлені лише одним видом. Суттєві номенклатурні зміни відбулися в багатьох родах та видах. Зокрема, *Archangelica* уключено до складу роду *Angelica*; *Siella erecta* – в рід *Berula*. *Laserpitium alpinum* визнано синонімом *L. krappfii*, а *L. hispidus* та *L. prutenicum* уключені до складу нового роду *Silphiodaucus*, виділеного на основі молекулярних даних. Новими для флори регіону є *Bilacunaria microcarpos*, *Vupleurum commutatum*, *B. testiculatum*, *Bifora testiculata*, *Cyclospermum leptophyllum*, *Ferulago aucheri*. Внесені суттєві зміни в номенклатурних назвах низки видів та їх авторів. Зокрема, новими пріоритетними родовими (й видовими) назвами є *Mutellina purpurea* (*Ligusticum mutellina*), *Myrrhoides nodosa* (*Physocaulis nodosus*). Пріоритетними назвами є *Angelica sylvestris* (*A. montana*), *Anthriscus sylvestris* (*A. nemorosa*), *Bunium microcarpum* (*B. ferulaceum*), *Vupleurum multinerve* (*B. ranunculoides* auct.), *Cenolophium fischeri* (*C. denudatum*), *Conioselinum tataricum* (*C. vaginatum* auct.), *Palimbia rediviva* (*P. salsa*), *Scandix australis* (*S. taurica*), *Heracleum villosum* (*H. stevenii*), *H. wilhelmsii* (*H. mantegazzianum*) та ін. Суттєві номенклатурні зміни відбулися в роді *Pimpinella*, у якому визнані такі мікрОВиди з агрегатного комплексу *P. saxifraga* aggr., як: *P. austriaca*, *P. dissecta*, *P. hircina*. Показано, що *Pimpinella lithophila*, *P. titanophila* та *P. tragium* s. str. формують складний таксономічний агрегат, для якого характерний широкий діапазон мінливості розсічення пластинки прикореневиx листків. Тому найбільш обґрунтованою є концепція єдиного для Східної Європи поліморфного виду *P. tragium* Vill. s. l. у межах якого всі наведені таксони доцільно визнати за підвиди, морфологічно пов'язані переходами. З роду *Peucedanum* як сегрегатні роди виділені *Cervaria*, *Dichoropetalum*, *Macroselinum*, *Oreoselinum*, але вказуються також їх альтернативні назви, які нині є вживаними у складі роду *Peucedanum* s. l. Рід *Hydrocotyle* L. уключено до складу родини *Araliaceae*, що підтверджується молекулярними даними (нуклеотидними послідовностями). Родина *Araliaceae* налічує від 40 до 70 родів і від 850 до 1650 видів, поширених в основному в тропічних, частково в помірних широтах; у флорі України – два роди і три види.

Ключові слова: анований список видів (чекліст), *Apiaceae*, *Araliaceae*, поширення, флора України

Перша наша публікація з серії анованих списків (чеклісту) судинних рослин флори України була присвячена видам родини губоцвітих (*Lamiaceae* Martinov) [FEDORONCHUK, 2022a], друга – списку видів бобових (*Fabaceae* Lindl) [FEDORONCHUK, 2022b]. У пропонованій статті наводимо список видів родин селерових (зонтичних) – *Apiaceae* Lindl. (*Umbelliferae* Juss.) та аралієвих – *Araliaceae* Juss.).

Apiaceae (*Umbelliferae*) – одна з чисельних за кількістю видів серед родин квіткових рослин, яка налічує понад 400 родів і від 3000–3300 [HEYWOOD, 1993] до майже 4000 [PIMENOV, LEONOV, 1993] видів. Найчисельнішими в родині (в світовому масштабі) є роди *Eryngium*, *Vupleurum*, *Ferula*, *Pimpinella*, *Seseli*, *Heracleum* та ін. Але багато родів налічують невелику кількість видів, є оліготипними і навіть монотипними. Поширені зонтичні на всіх континентах, крім Антарктики, з найбільшим різноманіттям в помірних широтах і гірських системах, переважно в Європі, Північній Америці, але найчастіше в Азії. Зонтичні – одна з найбільш господарсько цінних рослин.

Apiaceae вважається таксономічно складною родиною. Запропоновані в різний час системи (Друде, Калестані, Козо-Полянським) з використанням карпологічних ознак, нині, з розвитком молекулярної систематики, що базується на порівнянні нуклеотидних послідовностей ядерного, хлоропластного і мітохондріального геномів, зазнають суттєвих змін. Багато родів і надродових таксонів (в класичному розумінні) виявилися поліфлетичними і вимагають суттєвої ревізії.

Чисельною за кількістю видів (але не у флорі України) є також родина *Araliaceae*, яка налічує від 40 до 70 родів і від 850 до 1650 видів, поширених, здебільшого в тропічних, і незначно в помірних широтах.

У флорі України родина *Apiaceae* (*Umbelliferae*) налічує 74 роди та 161 вид (разом з підвидами), з яких більше половини родів (48) представлені лише одним видом; у родині *Araliaceae* – два роди та три види.

Матеріали і методи досліджень

Базовою основою чеклісту родин *Apiaceae* (*Umbelliferae*) та *Araliaceae* є номенклатурне зведення судинних рослин флори України [MOSYAKIN, FEDORONCHUK, 1999]. Робота базується на критичному аналізі таксономічного складу з врахуванням нових узагальнених даних морфологічних та отриманих з літературних джерел молекулярно-філогенетичних досліджень. В роботі використані також електронні ресурси. Оскільки пропонується варіант чеклісту поданий як стаття, то для кожного виду вказано його поширення, а в примітках (при необхідності) – таксономічні, номенклатурні чи хорологічні коментарі. Назви родів та видів, а також синоніми (у круглих дужках) наведені за алфавітним порядком, а в квадратних дужках – нині діючі альтернативні назви (виділені жирним з курсивом). Зірочкою позначені культивовані рослини, а знаком «!» – ті, що дичавіють (виходять з культури). Межі територій (ботаніко-географічні райони України) наведені за В.П. Гелютою [HELUTA, 1989]. В окремих випадках вказані також більш конкретні місцезростання (адміністративні одиниці).

Результати досліджень та обговорення

APIACEAE LINDL. (UMBELLIFERAE JUSS.)

АЕГОПОДИУМ L.

Aegopodium podagraria L. (*Aegopodium ternatum* Gilib.)

- Майже у всіх районах, де часто панує в дубових, грабових та букових лісах, але в Криму дуже рідко (окол. с. Соколине Бахчисарайського р-ну).

АЕТУСА L.

Aethusa cynapium L.

- На більшій частині території України, крім Степу; в Криму рідко (передгір'я і південно-східна частина Південного берега).

АММИ L.

Ammi majus L.

- Середземноморський вид, занесений до Криму (м. Гурзуф).

АНЕТУМ L.

*!**Anethum graveolens** L.

- Культивується як пряно-ароматична і лікарська рослина, іноді дичавіє.

АНГЕЛІКА L.

Angelica archangelica L. [*Archangelica officinalis* Hoffm.] (*Angelica major* Gilib., nom. illeg.; *Angelica officinalis* Moench; *Angelica sativa* Mill.; *Archangelica sativa* (Mill.) Besser)

- Майже по всій території, крім Криму. В Степу лише по долинах рік (Оскола, Сіверського Дінця, Красній).

Angelica sylvestris L. (*Angelica flavescens* (Besser) Hoffm.; *Angelica minor* Gilib., nom. illeg.; *Angelica montana* Brot.; *Angelica sylvestris* L. subsp. *montana* (Brot.) Arcang.; *Imperatoria flavescens* Besser; *Imperatoria montana* (Brot.) DC.; *Imperatoria sylvestris* (L.) Lam.; *Selinum sylvestre* (L.) Crantz)

- Майже по всій території, крім Криму. В Степу лише по долинах рік. Синонімом *Angelica sylvestris* є також підвид *A. sylvestris* L. subsp. *montana* (Brot.) Arcang. (*A. montana* Brot.), який наводився Л.О. Тасенкевич [TASENKEVICH, 1998] для Карпат (без конкретного місцезростання).

ANTHRISCUS Pers.

Anthriscus caucalis M.Bieb. (*Anthriscus scandicina* (Weber) Mansf., comb. illeg.; *Anthriscus scandix* (Scop.) Asch.; *Anthriscus vulgaris* Pers., non Bernh.; *Caucalis scandicina* Weber, nom. illeg.; *Caucalis scandix* Scop.; *Scandix anthriscus* L.; *Scandix hispida* Gilib.)

- В Одеській області (Дунайські плавні, м. Рені, вздовж берега Дунаю); в Криму (передгір'я, Південний берег, Керченський півострів).

Anthriscus cerefolium (L.) Hoffm. (*Anthriscus longirostris* Bertol.; *Anthriscus sativa* (Besser) Besser; *Anthriscus trichosperma* Spreng. non (L.) Pers.; *Cerefolium sativum* Besser; *Cerefolium sylvestre* Besser; *Cerefolium trichospermum* Besser; *Chaerepholium cerefolium* (L.) Schinz; *Chaerepholium trichospermum* (Schinz & Thell.) Stankov; *Chaerephyllum cerefolium* (L.) Crantz; *Scandix cerefolium* L.)

- На півдні Полісся, в Правобережному Лісостепу, а також в Криму (Карадаг, Керченський півострів), зрідка.

Anthriscus nitida (Wahlenb.) Hazsl. (*Anthriscus alpestris* Wimm. & Grab.; *Anthriscus humilis* Besser; *Anthriscus nitida* (Wahlenb.) Garcke; *Chaerefolium alpestre* (Wimmer & Grab.) Stankov; *Chaerophyllum nitidum* Wahlenb.)

- В Закарпатті, Передкарпатті; Волинській, Хмельницькій (м. Сатанів), Рівненській (околиця м. Рівне) областях).

Anthriscus sylvestris (L.) Hoffm. (*Anthriscus elatior* Besser; *Anthriscus nemorosa* (M.Bieb.) Spreng.; *Anthriscus procera* Besser; *Chaerophyllum nemorosum* M.Bieb.; *Chaerophyllum sylvestre* L.; *Myrrhis sylvestris* (L.) Spreng.)

- По всій Україні, а також в Гірському Криму та на Керченському півострові. Як зауважує В.М. Виноградова [VINOGRADOVA, 2004], *Anthriscus sylvestris* (L.) Hoffm. у різних частинах ареалу варіює за характером опушення піхв верхніх стеблових листків, кількості променів у зонтику, характером опушення плоду (голі або зі щетинками на горбочках), тому немає вагомих підстав вважати *A. nemorosa* M.Bieb., описаний з Кавказу з горбочкуватощетинистими плодами самостійним видом.

APIUM L.

Apium graveolens L. (*Apium lobatum* Gilib.; *Carum graveolens* (L.) Roso-Pol.)

- В західних районах, Причорномор'ї, а також в Криму, де повністю натуралізувався [YENA, 2012].

ASTRANTIA L.

Astrantia major L. (*Sanicula astrantia* E.H.L.Krause)

- В Закарпатті, Карпатах, Західному Поліссі (до м. Житомир) і Західному Лісостепу (до м. Хмельницького і м. Летичева).

ASTRODAUCUS Drude

Astrodaucus littoralis (M.Bieb.) Drude (*Astrodaucus bessarabicus* (DC.) Stankov; *Caucalis littoralis* M.Bieb.; *Daucus bessarabicus* DC.)

- По берегах Чорного і Азовського морів. Вид уключений до Червоної книги України [RED ..., 2009].

Astrodaucus orientalis (L.) Drude (*Caucalis orientalis* L.; *Daucus pulcherrimus* (Willd.) W.D.J.Koch ex DC.; *Torilis orientalis* (L.) Calest.)

- По берегах Чорного і Азовського морів (в Криму від м. Євпаторії до смт Коктебеля), а також як заносне в Харківській області.

BERULA W.D.J.Koch

Berula erecta (Huds.) Coville (*Siella erecta* (Huds.) Pimenov; *Sium erectum* Huds.)

- Майже по всій Україні; в Криму дуже рідко (окол. м. Сімферополя і с. Чорноріченського Севастопольської міськради).

BIFORA Hoffm.

Bifora radians M.Bieb. (*Coriandrum radians* (M.Bieb.) Prantl)

- В Правобережному Лісостепу (Хмельницька, Вінницька області), Степу (Миколаївська, Херсонська області), а також в Криму.

Bifora testiculata (L.) Spreng. 1820, Syst. Veg. 6: 448. (*Bifora dicocca* Hoffm.; *Bifora flosculosa* M.Bieb.; *Bifora radians* auct., non M.Bieb., p. p.; *Coriandrum testiculatum* L.)

- В Криму (Південний берег Криму: окол. мм. Гурзуфа і Симеїза).

Новий вид для флори Східної Європи, з широким південноєвропейсько-середземноморсько-ірано-туранським ареалом, який раніше помилково наводився у складі *B. radians* M.Bieb. Найбільша кримська популяція в окол. смт Гурзуфі нині знищена при забудові урочища «Мертва долина». В Криму вид знаходиться під загрозою зникнення [YENA, 2012].

BILACUNARIA Pimenov & V.N.Tikhom.

Рід *Bilacunaria* включає шість південнозахідноазійських види (один з них заходить в Крим), які раніше відносили до роду *Hippomarathrum* Link (1821, non Gaertn., V.Mey. & Schreb. 1799), назва якого виявилася незаконною.

Bilacunaria microcarpos (M.Bieb.) Pimenov & V.N.Tikhom. [*Cachrys microcarpos* M.Bieb.] (*Cachrys crispa* Pers.; *Hippomarathrum crispum* (Pers.) W.D.J.Koch; *Hippomarathrum microcarpon* (M.Bieb.) Petrov; *Rumia microcarpa* (M.Bieb.) Hoffm.)

- В Криму (околиці м. Старий Крим).

Кавказько-малоазійський вид, який раніше у вітчизняних зведеннях для Криму не наводився.

BUNIUM L.

Bunium microcarpum (Boiss.) Freyn & Bornm. (*Carum microcarpum* Boiss.; *Bunium ferulaceum* auct., non Sm., p. p.)

- В Криму (південь), зрідка.

BUPLEURUM L.

Bupleurum affine Sadler (*Bupleurum breviradiatum* (Rchb.) Wettst.; *Bupleurum dichotomum* Steven)

- В Правобережному Лісостепу (Хмельницька область), Причорномор'ї (Одеська, Миколаївська, Херсонська області) та в Гірському Криму (мм. Сімферополь, Бахчисарай).

Bupleurum asperuloides Heldr.

- В Криму (південь: мм. Ялта, Алушта; околиці с. Соколине Бахчисарайського району).

Bupleurum brachiatum K.Koch ex Boiss. (*B. andronakii* Woronow)

- В Криму (південно-східна частина: околиці смт Коктебеля, м. Феодосії; Керченський півострів).

Bupleurum commutatum Boiss. & Balansa (*Bupleurum gerardi* auct. non All., p. p.; *Bupleurum laxum* (Velen.) Velen.)

- В Криму (гора Сокіл в околицях м. Судака; м. Алушта, гора Демерджи над с. Лучисте, в окол. смт Курортне).

Балкано-малоазійський вид, вперше наведений для Криму S. Snogerup та B. Snogerup (SNOGERUP & SNOGERUP, 2001) на основі гербарних зразків, зібраних Callier в 1895 і 1896 роках, що зберігаються в гербарних колекціях (S, WU) та зборів Jan Stepanec, зібраних в 1989 році. (PRC). Пізніше вид виявив в окол. смт Курортне Феодосійської міскради А.В. Єна [YENA, 2012], який відмічає, що від близького *B. gerardi* All., з яким його раніше змішували, відрізняється, зокрема, іншими розмірами мерикарпіїв та стилодіїв.

Bupleurum exaltatum M.Bieb. (*Bupleurum exaltatum* Schur; *Bupleurum falcatum* auct. non L., p. p.; *Bupleurum subfalcatum* Schur; *Bupleurum transsilvanicum* Schur)

- В Карпатах (перевал Джогоул у верхів'ї рр. Сучави і Сарати, дуже рідко); в Криму, досить часто.

Bupleurum falcatum L. (*Bupleurum falcatum* L. var. *rossicum* Koso-Pol.; *Bupleurum rossicum* (Koso-Pol.) Woronow)

- Майже по всій території, крім Полісся і Карпат, але наводиться для Закарпаття в Мармароській котловині (околиці с. Вишкове, Вулканічні Карпати), а також в Криму (по схилах яйли і приайлинській частині південного схилу Головної гряди). Вид дуже мінливий, особливо форма листків.

*!**Bupleurum fruticosum** L.

- В Криму (південь), де культивується в садах и парках, вздовж автомобільних шляхів і часто дичавіє.

Bupleurum gerardi All.

- Причорномор'я (Одеська область, Ананьївський район), в Гірському Криму (крім яйли), рідко (гора Сокіл в околицях м. Судака; с. Уютне Сакского району).

Bupleurum longifolium L. (*Bupleurum coloratum* Schur; ***Bupleurum longifolium*** subsp. ***longifolium***; *Bupleurum longifolium* L. subsp. *vapincense* (Vill.) Todor; *Bupleurum vapincense* Vill.)

- В Карпатах (Чивчино-Гринявські гори, хребет Свидовець, гора Пикуй, Чорногора).

Bupleurum marschallianum С.А.Мей. (*Bupleurum divaricatum* Stephan ex Ledeb.; *Bupleurum gracile* (M.Bieb. ex Hoffm.) DC. 1830, non d'Urv. 1822; *Bupleurum tenuissimum* L. subsp. *gracile* (M.Bieb. ex Hoffm.) H. Wolff; *Odontites gracilis* M.Bieb. ex Hoffm.)

- На півдні Степу (Запорізька область, Бердянський район, с. Осипенкове; Донецька область, м. Маріуполь), а також в Криму (м. Севастополь, смт Коктебель, гора Карадаг, м. Керч).

Bupleurum multinerve DC. (*Bupleurum ranunculoides* L. var. *multinerve* (DC.) K.-Pol.; *Bupleurum ranunculoides* auct. non L.)

- В Карпатах (хребет Свидовець, гора Герашеска), дуже рідко. Вид уключений до Червоної книги України [RED ..., 2009], як *B. ranunculoides* L.

Bupleurum odontites L. (*Bupleurum fontanesii* Guss.)

- В Криму (західна частина: околиці с. Николаївка, на березі Каламітської затоки). Західносередземноморський вид; в Криму, можливо занесений.

Bupleurum pauciradiatum Fenzl ex Boiss. (*Bupleurum asperuloides* auct. non Heldr.; *Bupleurum junceum* M.Bieb.)

- В Криму (південь: околиця с. Нікіти міської округи м. Ялта). Східносередземноморський вид, в Криму, можливо, як занесений.

Bupleurum rotundifolium L.

- Майже по всій території, крім Карпат і прилеглих до них районів; в Криму переважно на Південному березі.

Bupleurum tenuissimum L. (*Trachypleurum tenuissimum* (L.) Schur)

- В Закарпатті (передгірська частина), Передкарпатті, Причорномор'ї (південь) та в Криму (південь: окол. смт Коктебеля). Вид уключений до Червоної книги України [RED ..., 2009].

Bupleurum woronowii Manden. (*Bupleurum baldense* M.Bieb., non Turra; *Bupleurum falcatum* auct. non L., р. р.; *Bupleurum exaltatum* auct. non M.Bieb.)

- В Криму (Південний берег та на південному схилі Корабі-яйли), дуже рідко.

CARUM L.

Carum carvi L. (*Bunium carvi* (L.) M.Bieb.; *Carum decussatum* Gilib.)

- По всій Україні, розсіяно; в Криму дуже рідко (гора Чатирдаг).

CAUCALIS

Caucalis platycarpus L.

a. **Caucalis platycarpus** L. subsp. **bischoffii** (Koso.-Pol.) Soó (*Caucalis bischoffii* Koso.-Pol.)

- В Криму.

Від нижченаведеного типового підвиду відрізняється коротшими шипиками на поверхні мерикарпіїв (в декілька раз коротшими за діаметр плода або тільки з горбочками замість шипиків, тоді як у типового довжина шипиків дорівнює поперечнику плода).

b. **Caucalis platycarpus** L. subsp. **platycarpus** (*Caucalis daucoides* L. 1767, non L. 1753; *Caucalis lappula* (Weber) Grande, comb. illeg.; *Caucalis platycarpus* L. subsp. *muricata* (Bisch. ex Čelak.) Holub; *Daucus caucalis* E.H.L.Krause; *Daucus lappula* Weber, nom. illeg.; *Daucus platycarpus* Scop.; *Orlaya platycarpus* (L.) W.D.J.Koch)

- На півдні Лісостепу, в Степу та в Криму.

CENOLOPHIUM W.D.J.Koch

Cenolophium fischeri (Spreng.) W.D.J.Koch (*Angelica fischeri* (Spreng.) Spreng.; *Athamantha denudata* Fisch. ex Hornem.; *Cenolophium denudatum* Tutin *Cenolophium divaricatum* Besser; *Cnidium fischeri* Spreng.; *Selinum carvifolium* Gilib. ex DC., non (L.) L.)

- На Поліссі, в Лісостепу, на півночі Степу.

CERVARIA Wolf [*Peucedanum* L.]

Cervaria rivini Gaertn. [*Peucedanum cervaria* (L.) Lapeyr.] (*Athamanta cervaria* (L.) L.; *Athamanta decussata* Gilib., nom. illeg.; *Selinum cervaria* L.)

- В Закарпатті, на Правобережжі, а також в Лівобережному Лісостепу.

CHAEROPHYLLUM L.

Chaerophyllum aromaticum L. (*Myrrhis aromatica* (L.) Spreng.; *Scandix aromatica* (L.) Wahlenb.)

- В Закарпатті, Карпатах, Розточчі-Опіллі, Лісостепу.

Chaerophyllum aureum L. (*Chaerophyllum aureum* L. var. *maculatum* (Willd.) Boiss.; *Chaerophyllum maculatum* Willd.)

- В Закарпатті, зрідка (гора Яворник, с. Устя Говерли, с. Синевірська Поляна); в Гірському Криму, часто.

Chaerophyllum bulbosum L. (*Myrrhis tuberosa* J.Jundz.)

- По всій Україні, а також в Гірському Криму, зрідка.

Chaerophyllum hirsutum L. (*Chaerophyllum cicutaria* Vill.; *Ligusticum hirsutum* (L.) Crantz; *Scandix hirsuta* (L.) Scop.)

- В Закарпатті, Карпатах.

Chaerophyllum prescottii DC. (*Chaerophyllum bulbosum* L. subsp. *prescottii* (DC.) Nym.)

- В Лісостепу і Степу.

Chaerophyllum temulum L. (*Chaerophyllum geniculatum* Gilib.; *Chaerophyllum temulentum* L.)

- По всій Україні, а також в Гірському Криму.

Для Криму наводиться також **Chaerophyllum roseum** M.Bieb. (*Chaerophyllum tenuifolium* Steven) – малоазійсько-кавказький вид, що вимагає підтвердження [YENA, 2012].

CICUTA L.

Cicuta virosa L. (*Cicuta cellulosa* Gilib.; *Selinum virosum* (L.) E.H.L.Krause)

- Майже по всій Україні, крім Карпат і Криму, переважно в Поліссі і Лісостепу; в Закарпатті дуже рідко.

CONIOSELINUM Fisch. ex Hoffm.

Conioselinum tataricum Hoffm. (*Conioselinum vaginatum* auct. non (Spreng.) Thell.)

- В Закарпатті (Велико-Березнянський район, Ужанський НПП, урочище Стінка; Тячівський район, Карпатський БЗ, околиці с. Велика Уголька, урочищеГребін) [TASENKEVYCH, 2009], в Лісостепу (Тернопільська область, Чортківський район, с. Улашківці; Вінницька область, Муровано-Куриловецький район, с. Немерче; Сумська та Полтавська області).

Вид включений до Червоної книги України [RED ..., 2009], як *Conioselinum vaginatum* (Spreng.) Thell.), але, як з'ясувалося, ця назва є синонімом зовсім іншого виду – *Seseli condensatum* (L.) Rchb.f.) – північноєвразійського виду, який в Західну та Центральну Європу, а також в Україну, не заходить.

CONIUM L.

Conium maculatum L.

- По всій Україні, а також в Криму.

CORIANDRUM L.

*!**Coriandrum sativum** L.

- Розводять як пряну і ефіроносну рослину; на півдні в Степу а також в Криму де інколи зростає на засмічених місцях в населених пунктах, по узбіччю доріг як здичавіле.

CRITHMUM L.

Crithmum maritimum L. (*Cachrys maritima* (L.) Spreng.)

- В Криму (Південний берег: від м. Севастополя до м. Судака). Вид включений до Червоної книги України [RED ..., 2009].

CYCLOSPERMUM Lag.

CyclospERMUM leptophyllum (Pers.) Sprague ex Britton & P.Wilson (*Aethusa leptophylla* (Pers.) Spreng.; *Apium leptophyllum* (Pers.) F.Muell. ex Benth.; *Apium tenuifolium* (Moench) Thell.; *Pimpinella leptophylla* Pers.)

- В Криму (південь: околиці Нікітського ботанічного саду). Рослина знайдена в щілинах між тротуарними плитками і вздовж бордюрів в арборетумі Нікітського бот. саду і його околиць, можливо як випадково занесена з Південної Америки [RYFF, 2011].

DAUCUS L.

Daucus carota L. subsp. **carota** (*Daucus australis* Kotov; *Daucus carota* var. *australis* (Kotov) Kotov; *Daucus sylvestris* Mill.)

- По всій Україні, крім високогір'я Карпат, а також досить часто по всьому Криму.

***Daucus carota** L. subsp. **sativus** (Hoffm.) Acang. (*Daucus carota* L. var. *sativus* Hoffm.; *Daucus sativus* (Hoffm.) Röhl. ex Pass.;

- Широко культивується на полях і городах.

DICHOROPETALUM Fenzl [*Peucedanum* L.]

Рід *Dichoropetalum* Fenzl включає 26 видів, багато з яких були перенесені з роду *Peucedanum* (sect. *Palimbioides* Boiss.). Поширений переважно на Балканах, Південно-Східній Азії та в Північній Африці.

Dichoropetalum carvifolium (Vill.) Pimenov & Kljuykov [*Peucedanum carvifolium* Vill.] (*Holandrea carvifolia* (Vill.) Reduron, Charpin & Pimenov; *Oreoselinum chabraei* (Jacq.) M.Bieb.; *Oreoselinum podolicum* (Besser) Besser; *Peucedanum euphimiae* Kotov; *Peucedanum podolicum* (Besser) Eichw.; *Pteroselinum chabraei* (Jacq.) Rchb.; *Selinum podolicum* Besser)

- В Закарпатті, рідко (м. Хуст, м. Оноківці, с. Чабанівка, с. Батеве); в Лісостепу, Степу.

ECHINOPHORA Tourn. ex L.

Echinophora sibthorpiana Guss. (*Echinophora tenuifolia* L. var. *sibthorpiana* (Guss.) Fiori & Paol.; *Echinophora tenuifolia* L. subsp. *sibthorpiana* (Guss.) Tutin; *Echinophora tenuifolia* M.Bieb. non L.)

- В Криму (окол. м. Судака: смт Новий Світ).

Вперше середземноморсько-центральноазійський вид *E. sibthorpiana* (під назвою *Echinophora tenuifolia* L.) для Судака наводить А. Rehmman ще в 1876 році [REHMANN, 1876], що дає підставу, на думку А.В. Ени (YENA, 2012) припустити, що вид не є заносним. На сьогодні популяція в смт Новий Світ знищена при будівництві набережної в 1975–1978 році. Вид уключений до Червоної книги України [RED ..., 2009].

ELAEOSTICTA Fenzl

Elaeosticta lutea (M.Bieb. ex Hoffm.) Kljukov, Pimenov & V.N.Tikhom. (*Bunium luteum* M.Bieb. ex Hoffm.; *Muretia lutea* (M.Bieb. ex Hoffm.) Boiss.)

- В пониззі Дніпра, в басейні Сіверського Дінця (КЛJUJKOV, 1983); наводиться також для Гірського Криму [VINOGRADOVA, 2004; YENA, 2012], але без конкретного місцезростання.

ERIOSYNAPHE DC. [*Ferula* Tourn. ex L.]

Eriosynaphe longifolia (Fisch. ex Spreng.) DC. [*Ferula longifolia* Fisch. ex Spreng.]

- В Донецькому Лісостепу (Луганська область, Свердловський район, с. Провалля) та Степу (південь: Миколаїв; Херсонська область, Асканія-Нова).

ERYNGIUM Tourn. ex L.

Eryngium campestre L.

- В Закарпатті, Лісостепу, Степу та в Криму звичайно; на півдні Полісся, рідко.

Eryngium maritimum L. (*Eryngium maritimum* Garsault)

- В прибережній смузі Чорного і Азовського морів.

Eryngium planum L. (*Eryngium caeruleum* Gilib., *Eryngium latifolium* Gilib.)

- Майже по всій території, крім Криму і Карпат, але зростає в Закарпатті. В літературі вид наводився також для Криму (півн.), але спеціальні пошуки в північній частині Криму не підтвердили його зростання на півострові [YENA, 2012].

FALCARIA Fabr.

Falcaria vulgaris Bernh. (*Bunium falcaria* (L.) M.Bieb.; *Critamus agrestis* (Hoffm.) Besser; *Drepanophyllum agreste* Hoffm.; *Drepanophyllum sioides* Wib., nom. illeg.; *Falcaria neglectissima* Klokov; *Falcaria rivini* Host; *Falcaria sioides* (Wib.) Asch.; *Sium falcaria* L.)

- По всій материковій частині України (крім Карпат; в Закарпатті рідко: мм. Ужгород, Виноградів, Чоп), а також в Криму.

FERULA Tourn. ex L.

Ferula caspica M.Bieb.

- В Степу (Причорномор'я) та в Криму (Присивашся, околиці смт Коктебеля, Керченський півострів).

Ferula euxina Pimenov (*Ferula orientalis* auct. non L.)

- На півдні Степу, рідко (в Причорномор'ї: Миколаївська область, Снігурівський район; Херсонська область, Чаплинський район, Асканія-Нова; Запорізька область, Мелітопольський район: сс. Кирилівка, Мордвинівка, по р. Молочній) та в Криму, часто (в Степу, а також наводиться для передгір'я: околиці м. Білогорська).

Ferula tatarica Fisch. ex Spreng.

- В Донецькому Лісостепу і Степу, зрідка.

FERULAGO W.D.J.Koch

Ferulago aucheri Boiss. (*Ferulago galbanifera* auct., non (Mill.) W.D.J.Koch, p. p.; *Ferulago taurica* Schischk.)

- Майже по всьому Криму. Середземноморський (малоазійський) вид, ареал якого охоплює Закавказзя, Туреччину і Крим [GOVAERTS, 2001; IPNI, 2022]. Критичний вид, який раніше наводився (як *Ferulago taurica* Schischk.) у складі *Ferulago galbanifera* (Mill.) W.D.J.Koch, від якого відрізняється коротшими кінцевими сегментами листової пластинки (2,5–6 мм, а не 8–13 мм завдовжки) та дрібнішими плодами (12–15 мм завд. і 7–8 мм завширшки, а не 12–20 мм завдовжки і 7–9 мм завширшки).

Ferulago galbanifera (Mill.) W.D.J.Koch (*Ferula galbanifera* Mill.; *Ferula campestris* Besser; *Ferulago campestris* (Besser) Grecescu)

- В Лісостепу (південь) і Степу.

Ferulago sylvatica (Besser) Rchb. (*Ferula microphylla* M.Bieb. ex Schur; *Ferula myriophylla* M.Bieb. ex Besser; *Ferula schischkinii* M.Hiroe; *Ferula sylvatica* Besser; *Ferulago transsilvanica* Schur; *Peucedanum sylvaticum* (Besser) Baill.)

- В Закарпатті, рідко (м. Виноградів), Західному (Чернівецька область) і Правобережному Лісостепу.

FOENICULUM Mill.

*!**Foeniculum vulgare** Mill. (*Anethum foeniculum* L.; *Foeniculum officinale* All.; *Foeniculum officinale* All. subsp. *vulgare* (Mill.) Tutin)

- По всій Україні, культивується, іноді дичавіє (в Криму).

HERACLEUM L.

Heracleum carpaticum Porc. (*Heracleum sphondylium* L. subsp. *carpaticum* (Porcius) Soó)

- В Карпатах.

Heracleum ligusticifolium M.Bieb.

- В Гірському Криму (крім передгір'я). Кримський ендемік. Вид уключений до Червоної книги України (RED ..., 2009).

Heracleum palmatum Baumg. (*Heracleum transsilvanicum* Schur; *Heracleum sphondylium* L. subsp. *transsilvanicum* (Schur) Brummitt)

- В Карпатах (Апшинецька полонина, гори Петрос, Піп Іван Мармароський, хребет Свидовець, гори Близнаца, Піп Іван Чорногірський).

Heracleum sibiricum L. (*Heracleum flavescens* Besser; *Heracleum flavescens* Willd.; *Heracleum sphondylium* L. subsp. *flavescens* (Willd.) Soó; *Heracleum sphondylium* L. subsp. *sibiricum* (L.) Simonk.; *Pastinaca sibirica* (L.) Calest.)

- По всій материковій частині України, а також в Гірському Криму (крім передгір'я) та на Керченському півострові.

*!**Heracleum sosnowskyi** Manden.

- Рослина раніше культивувалася як кормова силосна культура, нині є агресивним інвазійним видом, який викликає дерматити і опіки на шкірі.

Heracleum sphondylium L. (*Heracleum latifolium* Gilib.; *Pastinaca sphondylium* (L.) Calest.)

- В Карпатах.

Для Українських Карпат наводиться близький до *H. sphondylium* сумнівний вид **Heracleum trachycarpum** Soják (*H. sphondylium* L. subsp. *trachycarpum* (Soják) Holub), що вимагає документального підтвердження [TASENKEVYCH, 1998].

Heracleum villosum (Hoffm.) Fisch. ex Spreng. (*Heracleum laciniatum* Hornem.; *Heracleum stevenii* Manden.; *Heracleum subvillosum* (Hoffm.) Steven; *Sphondylium subvillosum* Hoffm.; *Sphondylium villosum* Hoffm.)

- В Криму (південь).

*!**Heracleum wilhelmsii** Fisch. & Avé-Lall. (1840) (*Heracleum grossheimii* Manden.; *Heracleum mantegazzianum* Somm. & Levier (1895); *Heracleum pubescens* auct. non (Hoffm.) M.Bieb.; *Heracleum pubescens* (Hoffm.) M.Bieb. var. *wilhelmsii* (Fisch. & Avé-Lall.) Boiss.; *Heracleum wilhelmsii* Fisch. ex C.A.Mey. (1841); *Pastinaca mantegazziana* (Somm. & Levier) Koso-Pol.; *Selinum wilhelmsii* (Fisch. & Avé-Lall.) E.H.L.Krause)

- Культивується в садах і парках, часто дичавіє; раніше наводився як *Heracleum mantegazzianum* Somm. & Levier.

KADENIA Lavrova & V.N.Tikhom.

Kadenia dubia (Schkuhr) Lavrova & V.N.Tikhom. [*Cnidium dubium* (Schkuhr) Thell.] (*Cnidium dubium* (Schkuhr) Schmeil & Fitschen, comb. superfl.; *Cnidium venosum* (Hoffm.) W.D.J.Koch, nom. illeg.; *Seseli dubium* Schkuhr; *Seseli selinoides* Besser; *Seseli venosum* Hoffm.)

- Майже по всій території, крім Криму.

LAGOECIA L.

Lagoecia cuminoides L. (*Cuminoides obliqua* Moench)

- В Криму (околиці м. Севастополя).

Середземноморсько-малоазійсько-іранський вид, вперше наведений для Криму Н.Н. Цвельовим [TSVELEV, 1983], імовірно як занесений. Своєрідний монотипний рід в родині *Apiaceae*, для якого характерні плоди з одним мерикарпієм.

LASER Borkh. ex Gaertn., B.Mey. & Schreb.

Laser trilobum (L.) Borkh. (*Laserpitium trilobum* L.; *Siler trilobum* (L.) Crantz)

- В Закарпатті, Лісостепу (Поділля, Донецький кряж), Степу (Дніпропетровська область, пониззя Самари), рідко; в Гірському Криму, часто.

LASERPITIUM L.

Laserpitium krapffii Crantz (*Laserpitium alpinum* Waldst. & Kit.; *Laserpitium krapffii* auct. non Crantz, ortho)

- В Карпатах (субальпійський і альпійський пояси).

Laserpitium latifolium L.

- В Закарпатті, Карпатах, Передкарпатті, на Поліссі, в Правобережному Лісостепу, часто; в Лівобережному Лісостепу, рідко.

LEVISTICUM Hill

*!**Levisticum officinale** W.D.J.Koch (*Angelica levisticum* (L.) All.; *Levisticum vulgare* Rchb.; *Ligusticum levisticum* L.; *Selinum levisticum* (L.) E.H.L.Krause)

- Культивується в городах і садах; в південних районах іноді дичавіє, але в Криму, за даними А.В. Єни [YENA, 2012] рослини ніколи не збиралися як дичавілі.

MACROSELINUM Schur

Macroselinum latifolium (M.Bieb.) Schur [*Peucedanum latifolium* (M.Bieb.) DC.] (*Cervaria latifolia* (M.Bieb.) Andr. ex Trautv.; *Oreoselinum latifolium* (M.Bieb.) M.Bieb.; *Peucedanum macrophyllum* Schischk.; *Selinum latifolium* M.Bieb.; s. str.)

- В Лісостепу (південь) і Степу.

MEUM Mill.

Meum athamanticum Jacq. (*Aethusa meum* L.; *Athamanta meum* L.; *Ligusticum meum* (L.) Crantz; *Meum anethifolium* P.Gaern, B.Mey. & Schreb.; *Meum athamanta* Pers.)

- В Карпатах.

MUTELLINA Wolf

Mutellina purpurea (Poir.) Thell. 1926 [*Ligusticum mutellina* (L.) Crantz] (*Mutellina purpurea* (Poir.) Redurov, Charpin & Pimenov, 1997, comb. superfl.; *Meum mutellina* (L.) Gaertn.; *Oenanthe mutellina* (L.) DC.; *Oenanthe purpurea* Poir.; *Phellandrium mutellina* L.)

- В Карпатах (субальпійські луки), нерідко.

MYRRHIS Mill.

*!**Myrrhis odorata** (L.) Scop. (*Scandix odorata* L.)

- Культивується в садах і городах, на цвинтарях, іноді дичавіє (в Передкарпатті: м. Чернівці).

MYRRHOIDES Heist. ex Fabr. [*Chaerophyllum* L.]

Myrrhoides nodosa (L.) Cannon [*Chaerophyllum nodosum* (L.) Crantz; *Physocaulis nodosus* (L.) Tausch] (*Scandix nodosa* L.)

- В Криму (передгір'я, гори та узбережжя).

OENANTHE L.

Oenanthe aquatica (L.) Poir. (*Phellandrium aquaticum* L.)

- По всій материковій частині України та в Криму (дуже рідко: м. Алушта, гора Кастель).

Oenanthe banatica Heuff.

- В Закарпатті і дуже рідко в Передкарпатті.

Oenanthe pimpinelloides L.

- В Криму (південь: гора Чучель, Айпетринська яйла та Південний берег).

Oenanthe silaifolia M.Bieb. (*Oenanthe media* Griseb.; *Oenanthe radiata* Sakalo)

- В Закарпатті, Правобережному Лісостепу (Одеська область, м. Балта; Черкаська область, м. Канів), Лівобережному Поліссі, Правобережному Степу (м. Миколаїв), а також в Криму (Степ, луки в пониззі р. Біюк-Карасу; Південний берег).

OREOSELINUM Mill. [*Peucedanum* L.]

Oreoselinum nigrum Delarbre [*Peucedanum oreoselinum* (L.) Moench] (*Athamanta divaricata* Gilib.; nom. illeg.; *Athamanta oreoselinum* L.; *Selinum oreoselinum* (L.) Crantz)

- В Закарпатті, Поліссі і Лісостепу, часто; в Лівобережному Степу, зрідка.

ORLAYA Hoffm.

Orlaya daucoides (L.) Greuter (*Caucalis daucoides* L., 1753, non L. 1767; *Caucalis platycarpus* L. 1767, non L. 1753; *Caucalis platycarpus* auct. non L. 1753; *Orlaya kochii* Heywood; *Orlaya platycarpus* (L.) W.D.J. Koch.)

- В Криму (в горах, а також на Тарханкутському і Керченському півостровах).

Orlaya grandiflora (L.) Hoffm. (*Caucalis grandiflora* L.)

- В Криму (передгір'я, Південний берег), а також наводиться для Закарпаття.

OSTERICUM Hoffm.

Ostericum palustre (Besser) Besser (*Angelica palustris* (Besser) Hoffm.; *Imperatoria palustris* Besser)

- В Поліссі, Лісостепу, рідше в Степу (по Сіверському Дінцю і Дніпру з притоками).

PALIMBIA Besser ex DC.

Palimbia rediviva (Pall.) Thell. (*Palimbia salsa* (L.f.) DC.; *Peucedanum redivivum* Pall., 1779; *Seseli salsum* (L.f.) Koso-Pol.; *Sison salsum* L.f., 1781)

- В Донецькому Лісостепу (басейни р. Сіверського Дінця, р. Кринки: околиці сіл Петрівське, Успенка, Миколаївка), в Степу (східна та південна частини: відділення «Крейдяна флора» Українського степового природного заповідника, Північне Приазов'я, схили до Молочного лиману, м. Маріуполь: урочище Фесалія), а також в Криму (Південний берег, смт Коктебель, Карадазький природний заповідник (хребет Кок-Кая), м. Феодосія, Керченський півострів). Вид уключений до Червоної книги України [RED ..., 2009].

Повідомлення про знаходження в Донецькій та Харківській областях критичного центральноазійського виду **Palimbia turgaica** Lipsky вимагає підтвердження.

PASTINACA L.

Pastinaca clausii (Ledeb.) Calest. (*Heracleum clausii* Ledeb.; *Heracleum graveolens* Spreng. 1813; *Malabaila graveolens* (Spreng.) Hoffm.; *Pastinaca biebersteinii* Galushko; *Pastinaca clausii* (Ledeb.) Pimenov, comb. superfl.; *Pastinaca graveolens* M.Bieb. 1808, non Bernh. 1800; *Peucedanum biebersteinii* Schmalh.)

- На півдні Лісостепу, зрідка; в Степу і Криму нерідко.

Pastinaca sativa L.

a. ***Pastinaca sativa** L. subsp. **sativa** (*Pastinaca heracleoides* (Boros) Kotov; *Pastinaca lutea* Gilib.; *Pastinaca opaca* Bernh. ex Hornem.; *Pastinaca sylvestris* Mill.; *Selinum opacum* (Bernh. ex Hornem.) E.H.L.Krause)

- В культурі. По всій території.

b. **Pastinaca sativa** L. subsp. **sylvestris** (Garsault) Rouy & Camus (*Pastinaca heracleoides* (Boros) Kotov; *Pastinaca pratensis* H.Mart.; *Pastinaca sativa* L. subsp. *urens* (Reg. ex Godron) Čelak.; *Pastinaca sativa* auct. non L., p. p.; *Pastinaca sylvestris* Garsault, 1767; *Pastinaca sylvestris* Mill. 1768)

- Майже по всій Україні, а також в Криму (південь). Дикорослий пастернак за всіма суттєвими ознаками подібний до культивованого *P. sativa* L. s. str., але відрізняється лише кількісними характеристиками господарсько важливих ознак [PIMENOV, OSTROUMOVA, 2012].

c. **Pastinaca sativa** L. subsp. **urens** (Reg. ex Gord.) Čelak. (*Pastinaca sativa* L. subsp. *umbrosa* (Steven ex DC.) Bondarenko ex Korovina; *Pastinaca umbrosa* Steven ex DC. 1830; *Pastinaca urens* Reg. ex Gord.)

- В Криму (нижня і середня гірські смуги, Керченський півострів). Наводиться також для материкової частини України [POWO, 2022].

Від типового відрізняється циліндричним, на поперечному зрізі округлим, коротко опушеним, з тонкими ребрами стеблом (у типового стебло кутасто-ребристе, знизу майже голе), меншою кількістю променів зонтика (5–10; у типового – 9–20) та дерев'янистим, гіркуватим коренем (у типового корінь м'ясистий, солодкуватий, їстівний).

PETROSELINUM Hill

*!**Petroselinum crispum** (Mill.) Fuss [*Petroselinum crispum* (Mill.) Fuss subsp. *crispum*] (*Apium crispum* Mill.; *Apium petroselinum* L.; *Petroselinum sativum* Hoffm.; *Peucedanum petroselinum* (L.) Desf.; *Selinum petroselinum* (L.) E.H.L.Krause)

- Широко культивується на полях та городах і нерідко дичавіє.

PEUCEDANUM L.

Peucedanum ruthenicum M.Bieb. (*Ferula besseriana* Spreng. ex DC.; *Ferula ruthenica* (M.Bieb.) Spreng.; *Peucedanum besserianum* DC.)

- В Лісостепу, Степу (на півдні рідше: Асканія-Нова). Наводиться також для Криму але, мабуть, помилково [POWO, 2022].

Peucedanum tauricum M.Bieb. (*Peucedanum ruthenicum* M.Bieb. f. (var.) *tauricum* (M.Bieb.) DC.)

- В Гірському Криму.

PHYSOSPERMUM Cusson

Physospermum cornubiense (L.) DC. (*Danaa nudicaulis* (M.Bieb.) Grossh.; *Ligusticum cornubiense* L.; *Physospermum danaa* (M.Bieb.) Schischk. ex N.I.Rubtzov; *Physospermum nudicaule* (M.Bieb.) C.A.Mey.; *Pimpinella danaa* M.Bieb.; *Smyrniium nudicaule* M.Bieb.)

- В Донецькому Лісостепу і Гірському Криму, звичайно.

PIMPINELLA L.

*!**Pimpinella anisum** L. (*Anisum vulgare* Gaertn.; *Apium anisum* (L.) Crantz).

- Зрідка культивується на городах і полях, іноді дичавіє.

Pimpinella austriaca Mill. ~ **Pimpinella major** (L.) Huds. (*Pimpinella austriaca* Mill. var. *dissecta* (Spreng.) Tzvelev; *Pimpinella austriaca* Mill. var. *rubens* (DC.) Tzvelev; *Pimpinella magna* L. var. *dissecta* Spreng.; *Pimpinella magna* L. var. *rubens* DC.; *Pimpinella major* auct. non (L.) Huds., p. p.; *Pimpinella media* Weber; *Pimpinella orientalis* Gouan)

- В Карпатах.

Критичний таксон, з сумнівним видовим статусом. В гербарних колекціях карпатські рослини ідентифіковані як *P. major*, від якого вони насправді відрізняються дещо нижчими (20–80 см заввишки) і тоншими стеблами, часто від середини розгалуженими (у типового *P. major* стебла 40–100 см заввишки, товсті, лише у верхній частині розгалужені), меншою кількістю і дрібнішими стебловими листками та менш вираженими зубчиками на листочках, зверху дещо блискучими (у *P. major* листочки глибокозубчасті, зверху не блискучі), меншою кількістю променів зонтичків (8–15, а не 13–20) та довшими пелюстками (0,9–1,3 см, а не 0,7–0,9 см завдовжки). Серед типових рослин з цілісними, але глибокозубчастими листочками і білими квітками іноді трапляються рослини з більш-менш розсіченими листочками (*P. austriaca* Mill. var. *dissecta* (Spreng.) Tzvelev (*P. magna* L. var. *dissecta* Spreng.) і з рожевими пелюстками (*P. austriaca* Mill. var. *rubens* (DC.) Tzvelev (*P. magna* L. var. *rubens* DC.)) (останні відмічені в Чернівецькій області: хребет Яровиця біля с. Яблуниця, VII 1961, І. Артемчук – LE).

***Pimpinella dissecta* Retz. ~ *Pimpinella saxifraga* L. (*Pimpinella saxifraga* L. var. *dissecta* (Retz.) Spreng.; *Pimpinella saxifraga* auct. non L., p. p.)**

- На Правобережжі, рідше на Лівобережжі (Харківська область).

Критичний таксон. Від типових особин *P. saxifraga* (а також нижченаведеного *P. hircina* Mill.) відрізняється більш опушеними стеблами, черешками і осями листків і їх листочків (у *P. saxifraga* s. str. і *P. hircina*, стебла лише в нижній третині короткоопушені, листки голі або майже голі).

***Pimpinella hircina* Mill. ~ *Pimpinella saxifraga* L. (*Pimpinella dissecta* auct. non Retz., p. p.; *Pimpinella saxifraga* L. var. *hircina* (Mill.) DC.; *Pimpinella saxifraga* auct. non L., p. p.)**

- На Правобережжі та в Харківській області, зрідка.

Критичний таксон. Від типових особин *P. saxifraga* відрізняється менш опушеними (лише в нижній третині) стеблами, голими або майже голими прикореневими листками, розсіченими на вузьколінійні або лінійні частки.

***Pimpinella major* (L.) Huds. (*Pimpinella saxifraga* L. var. *major* L.; *Pimpinella magna* L.; *Tragoselinum magnum* (L.) Moench)**

- Волино-Подільська і Придніпровська височини, Причорномор'я (Балтський район Одеської області).

***Pimpinella peregrina* L. (*Pimpinella taurica* (Ledeb.) Steud.; *Tragium tauricum* Ledeb.)**

- В Криму (околиці мм. Євпаторії, Сімферополя; Південний берег Криму, зрідка).

***Pimpinella saxifraga* L.**

a. ***Pimpinella saxifraga* L. subsp. *nigra* (Mill.) Gaudin (*Pimpinella nigra* Mill.; *Pimpinella saxifraga* var. *nigra* (Mill.) Spreng.; *Pimpinella saxifraga* auct. non L., p. p.)**

- Майже по всій території; в Криму рідко (околиці Сімферополя, с. Привітне Алуштинської міськради і Довгоруківська яйла).

Критичний таксон. Найтиповіші особини мають коротковолосисті майже до суцвіття стебла, опушені знизу пелюстки і синючі на зламі корені. Від типових особин *P. saxifraga* відрізняється коротковолосистими стеблами і листками (у *P. saxifraga* стебла лише в нижній третині коротковолосисті, а листки голі або майже голі).

b. ***Pimpinella saxifraga* L. subsp. *saxifraga***

- Майже по всій території. В Криму типовий підвид відсутній (заміщається близьким *P. saxifraga* L. subsp. *nigra* (*P. nigra* Mill.)). Наведення для Криму [YENA, 2012] типового виду є помилковим.

***Pimpinella tragium* Vill.**

a. ***Pimpinella tragium* Vill. subsp. *tragium* (*Tragium columnae* Spreng., p. p.)**

- В Криму (окол. мм. Севастополя, Фороса, Судака і Феодосії, гора Ак-Кая біля Білогорська). В Криму, можливо, як заносна рослина, оскільки типові особини виду відомі лише з півдня Франції.

b. ***Pimpinella tragium* Vill. subsp. *lithophila* (Schischk.) Tutin [*Pimpinella lithophila* Schischk.]**

- В Криму (південь, в основному в горах); раніше наводився також для околиць Одеси.

c. ***Pimpinella tragium* Vill. subsp. *titanophila* (Woronow) Tutin [*Pimpinella titanophila* Woronow] (*Pimpinella tragium* auct. non Vill., p. p.)**

- В Донецькому Лісостепу, Причорномор'ї (Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.), а також в Криму (Тарханкутський і Керченський п-ови, Ай-Петрі).

Всі вищенаведені підвиди (*P. tragium* s.l.) формують складний таксономічний агрегат, для якого характерний широкий діапазон мінливості розсічення пластинки прикореневих листків. Але в цілому, у *P. tragium* subsp. *titanophila* прикореневі листки двічі пірчасто-розсічені, кінцеві сегменти від вузьколанцетних до ниткоподібних, тоді як у двох перших – прикореневі листки простопірчасто-розсічені з цілісними і б.м. зубчастими або клиноподібними, глибоко надрізаними кінцевими частками. У *P. tragium* Vill. subsp. *lithophila* листочки прикореневих

листіків від оберненоланцетно-яйцеподібних до майже округлих, при основі ширококлиноподібні або заокруглені, з країв неправильно зубчасті, тоді як у типового підвиду листочки в обрисі оберненоланцетно-яйцеподібні, при основі клиноподібні, глибоко надрізані. Найбільш обґрунтованою є концепція єдиного для Східної Європи поліморфного виду *P. tragium* Vill. s. l., що базується на детальних біометричних дослідженнях популяцій [JURTSEVA, 1995]. Всі ці наведені таксони доцільно визнати за підвиди, морфологічно пов'язані переходами, що підтверджується культивуванням їх екотипів в стандартних умовах, які багато інших ботаніків розглядають у складі одного поліморфного виду [PIMENOV, OSTROUMOVA, 2012].

PLEUOSPERMUM Hoffm.

Pleurospermum austriacum (L.) Hoffm. (*Ligusticum austriacum* L.)

- В Карпатах, рідше в Передкарпатті (Тернопільська область, Кременецький район: сс. Залісці, Почаїв).

PRANGOS Lindl.

Prangos odontalgica (Pall.) Herrnst. & Heyn (*Cachrys odontalgica* Pall.)

- В Степу (Запорізька, Миколаївська, Херсонська області) та в Криму (Присивашся, поблизу витоків р. Біюк-Карасу, на Керченському півострові).

Prangos trifida (Mill.) Herrnst. & Heyn (*Cachrys alpina* M.Bieb.; *Cachrys trifida* Mill.)

- В Гірському Криму, рідко. Вид уключений до Червоної книги України [RED ..., 2009].

RUMIA Hoffm.

Rumia crithmifolia (Willd.) Koso-Pol. [*Trinia crithmifolia* (Willd.) H.Wolff] (*Cachrys taurica* M.Bieb., non Willd.; *Rumia taurica* Hoffm.; *Sanicula crithmifolia* Willd.)

- В Криму (передгір'я та Південний берег Криму).
Кримський ендемік. Від видів *Trinia* легко відрізняється розставленими, косо уверх направленими стилодіями і звивисто-складчастими первинними ребрами мерикарпіїв. Вид уключений до Червоної книги України [RED ..., 2009].

SANICULA L.

Sanicula europea L.

- В Закарпатті, Карпатах, на Правобережжі (східна межа проходить через Київ – Житомир – Вінницю – Гайсин – Ольгопіль – Ямполь); на Лівобережжі – лише на Поліссі, а також в Гірському Криму.

SCANDIX L.

Scandix australis L. (*Scandix australis* subsp. *pontica* Vierh.; *Scandix falcata* Londes; *Scandix pontica* (Vierh.) Stankov; *Scandix taurica* Steven; *Wylia australis* (L.) Hoffm.; *Wylia radians* Hoffm.)

- В Криму, часто (як бур'ян).

Scandix macrorhyncha C.A.Mey. (*Scandix hispanica* Boiss.; *Scandix pecten-veneris* L. subsp. *macrorhyncha* (C.A.Mey.) Rouy & Camus)

- В Криму (південь).

Від близького *S. pecten-veneris* L. відрізняється коротшими (3–5 мм завдовжки), вузьколанцетними, цілісними, вниз відігнутими листочками обгортчок, що швидко в'януть та дрібнішими плодами (2–3 см завдовжки) на плодоніжках 5–7 мм завдовжки, тоді як у *S. pecten-veneris* листочки обгортчок 6–10 мм завдовжки, яйцеподібно-ланцетні, на верхівці багаторазово надрізані, завжди уверх направлені, а плоди 5–7 см завдовжки, на плодоніжках 2–3 мм завдовжки [VINOGRADOVA, 2004].

Scandix pecten-veneris L.

- Харків (заносне); в Криму (південь).

Scandix stellata Banks & Sol. (*Scandix pinnatifida* Vent.; *Scandicium stellatum* (Banks & Sol.) Thell.)

- В Криму (південь, Керченський півострів), зрідка (як бур'ян).

SELINUM L.

Selinum carvifolium (L.) L. (*Cnidium carvifolium* (L.) M.Bieb.; *Seseli carvifolia* L.)

- Майже по всій Україні, крім Криму, звичайно, на півдні Степу рідко.

SESELI L.

Seseli annuum L. (*Seseli coloratum* Ehrh.; *Seseli ferulaceum* Steven ex DC.; *Seseli purpureum* Gilib.)

- Майже у всіх районах, крім Криму; на півдні рідше.

Seseli arenarium M.Bieb. (*Seseli campestre* Besser; *Seseli glaucum* M.Bieb.; *Seseli pauciradiatum* Schischk.; *Seseli tauricum* Link ex Spreng.; *Seseli tenderiense* Kotov; *Seseli tortuosum* auct. non L.; р. р.)

- В Лісостепу, Степу і Криму.

Порівняльні морфологічні і молекулярні дослідження показали, що в межах свого широкого ареалу (від Західної Європи до Близького Сходу) *S. tortuosum* L. s. l. неоднорідний і розпадається на два географічно ізольованих види – західний (*S. tortuosum* L. s. str.) і східний, для якого пріоритетною назвою є *S. arenarium* M.Bieb. Морфологічно неоднорідний вид, з широким діапазоном мінливості морфологічних ознак (варіює за довжиною і шириною кінцевих сегментів листка, їх опушенням, кількістю променів в зонтику, розмірами плодів, формою спинних ребер тощо) (LYSKOV et al., 2018).

Seseli besserianum Stoyanov & Ostr. (*Seseli peucedanifolium* Besser, nom. illeg.; *Seseli tortuosum* auct. non L., р. р.)

- В Причорномор'ї (західна частина: по Дністру і його притокам в Одеській області).

Seseli dichotomum Pall. ex M.Bieb. (*Seseli petraem* M.Bieb., pro pl. taur.)

- В Криму (південь, часто; в передгір'ї та букових лісах рідше).

Seseli gummiferum Pall. ex Sm.

- В Криму (південь, в основному на південному схилі Головної гряди і яйлі, рідше в передгір'ях).

Seseli hippomarathrum Jacq.

- В Західному Лісостепу (по Дністру і його притоках), досить часто. Вид раніше наводився також для Полісся – околиць м. Києва (с. Біличі), яке нині є забудовою Києва.

Seseli lehmannii Degen

- В Криму (майже виключно на яйлах, а також в поясі букових лісів і петрофітних степів на безлісних вершинах, рідко). Кримський ендемік. Вид уключений до Червоної книги України [RED ..., 2009].

Seseli libanotis (L.) W.D.J.Koch (*Athamantha libanotis* L.; *Libanotis humilis* Schur; *Libanotis montana* Crantz; *Libanotis intermedia* Rupr; *Seseli libanotis* (L.) W.D.J.Koch subsp. *intermedium* (Rupr.) P.W.Ball; *Libanotis taurica* N.I.Rubtzov)

- На більшій частині території, в Криму рідко (гори Велика і Мала Чучель, Нікітська яйла).

?**Seseli osseum** Crantz (*Seseli elatum* L. subsp. *osseum* (Crantz) P.W.Ball)

- Центральноєвропейський вид, наводиться для Карпат, але без конкретного місцезнаходження.

Seseli peucedanoides (M.Bieb.) Koso.-Pol. [*Gasparrinia peucedanoides* (M.Bieb.) Thell.] (*Bunium peucedanoides* M.Bieb.; *Gasparrinia donetzica* Dubovik; *Gasparrinia elegans* (Schischk.) Dubovik; *Peucedanum alpestre* Steven ex DC.; *Peucedanum carvifolium* M.Bieb. ex Ledeb.; *Peucedanum tauricum* Desf.; *Seseli elegans* Schischk.)

- В Донецькому Лісостепу (Луганская область, Торезьська міськрада, балка Глуха, Тимірязівське лісництво).

Seseli varium Trevir. (*Seseli pallasii* Besser, 1816, nom. nudum; *Seseli transsilvanicum* Schur)

- В Закарпатті (на вулканічних передгір'ях: Чорна гора, гора Холмець), на Правобережжі в Лісостепу і Степу, в Причорномор'ї (по р. Південний Буг і околиць м. Херсона), а також в Криму (Степ і передгір'я).

SILAUM Mill.

Silaum silaus (L.) Schinz & Thell. (*Cnidium silaus* (L.) Spreng.; *Peucedanum alpestre* L.; *Peucedanum silaus* L.; *Seseli pratense* Crantz; *Silaum alpestre* (L.) Thell.; *Silaus besseri* DC.; *Silaus pratensis* (Crantz) Besser ex Schult.)

- В Лісостепу і Степу.

SILPHIODAUCUS (Koso-Pol.) Spalik, Wojew., Banasiak, Powczyński & Reduron

Рід *Silphiodaucus* (триба *Laserpitieae* Benth.) недавно виділений з *Laserpitium* L. на основі молекулярних даних – ITS послідовностей ядерної ДНК [BANASIAK et al., 2016]. Включає два види – *S. hispidus* (M.Bieb.) Spalik, Wojew., Banasiak, Powczyński & Reduron (= *Laserpitium hispidum* M.Bieb.) та *S. prutenicus* (M.Bieb.) Spalik, Wojew., Banasiak, Powczyński & Reduron (= *Laserpitium prutenicum* L.), які утворили кладу, сестринську до кладі *Daucus* s.l., і які Б.М. Козо-Полянський [KOSO-POLJANSKY, 1916], як види роду *Daucus* L. (*D. prutenicus* (L.) E.H.L. Krause (= *Laserpitium prutenicum*) і *D. pilosus* (Willd.) Koso-Pol. (= *Laserpitium hispidum*) помістив у секцію

Silphiodaucus Koso-Pol. Монофілія цієї класи та її сестринське положення до *Daucus* s.l.-класи отримали сильну підтримку (BS> 85%, PP> 0,95). У секцію *Silphiodaucus* Козо-Полянський помістив також *D. latifolius* (L.) E.H.L.Krause (= *Laserpitium latifolium* L.), але це не підтверджується молекулярними даними. Своїми дрібно різсіченими листками і помітним опушенням *S. prutenicus* (= *L. prutenicum*) і *S. hispidus* (= *L. hispidum*) нагадують види *Daucus*, а їх крилаті плоди дещо подібні до *Laserpitium*.

Silphiodaucus hispidus (M.Bieb.) Spalik, Wojew., Banasiak, Powczyński & Reduron [*Laserpitium hispidum* M.Bieb.]

• В Донецькому Лісостепу, Степу (північно-східна частина), рідко; в Гірському Криму, часто.

Silphiodaucus prutenicus (L.) Spalik, Wojew., Banasiak, Powczyński & Reduron [*Laserpitium prutenicum* L.] (*Laserpitium hirsutum* Gilib.)

• В Закарпатті, Карпатах, Предкарпатті, на Поліссі, в Лісостепу, звичайно; в Лівобережному Степу (Харківська та Донецька області), рідко.

SIUM L.

Sium latifolium L.

• На більшій частині території, крім Криму та Карпат, але зрідка трапляється в Закарпатті (Ужгородський район: м. Чоп, с. Комаровці; Мукачівський район, с. Зняцеве).

Sium sisaroides DC. (*Berula lancifolia* (M.Bieb.) Besser; *Sisarum sisaroides* (DC.) Schischk.; *Sium lancifolium* M.Bieb., non Schrank; *Sium podolicum* Besser ex Rchb.; *Sium sisarum* L., p. p.; *Sium sisarum* L. subsp. *sisaroides* (DC.) Сооб)

• Повсюдно, крім Карпат; в Криму (південь), зрідка.

SMYRNIUM L.

*!**Smyrniolus atrum** L. (*Smyrniolus maritimum* Salisb.; *Smyrniolus vulgare* Gray)

• В Криму (Нікітський ботанічний сад; культивується і іноді дичавіє) [KOSHEVNIKOVA, 1967].

Smyrniolus perfoliatum L. (*Smyrniolus dioscoridis* Spreng.)

• В Гірському Криму (крім яйли).

TAENIOPETALUM Vis. [*Peucedanum* L.]

Рід *Taeniopetalum* Vis., до складу якого входять три види (в Україні представлений лише одним нижченаведеним підвидом), традиційно розглядався у складі роду *Peucedanum* L., який іноді виділяли як окрему секцію або підрід. Молекулярні (ITS послідовності ядерної ДНК), морфологічні і, особливо, мікрокарпологічні дані свідчать, що *Taeniopetalum* далекий від типової групи *Peucedanum*, що дає підставу розглядати його як окремий рід, ареал якого охоплює південно-східну частину Європи до Туреччини [OSTROUMOVA et al., 2016].

Taeniopetalum arenarium subsp. **borysthenticum** (Klokov ex Schischk.) Pimenov & Ostr. [*Peucedanum borysthenticum* Klokov ex Schischk.] (*Peucedanum arenarium* Waldst. & Kit., p. p.; *Taeniopetalum arenarium* (Waldst. & Kit.) V.N.Tikhom., p. p.)

• В Лісостепу і на півдні північно-східної частини Степу по рр. Самарі і Сіверського Дінця.

THYSSELINUM Adans. [*Peucedanum* L.]

Монотипний рід, який нерідко розглядають у складі роду *Peucedanum*.

Thysselium palustre (L.) Hoffm. [*Peucedanum palustre* (L.) Moench] (*Calestania palustris* (L.) Koso-Pol.; *Selinum intermedium* Besser; *Selinum palustre* L.; *Selinum schiwerekii* Besser; *Thysselium palustre* (L.) Raf.; *Thysselium schiwerekii* (Besser) Besser)

• В Закарпатті, Карпатах, Поліссі, Лісостепу; в Степу рідко (заходить по долинах великих рік).

TORDYLIUM Tourn. ex L.

Tordylium maximum L. (*Pastinaca maxima* (L.) Koso-Pol.; *Pastinaca tordylium* Calest.)

• В Закарпатті (передгір'я, дуже рідко), Одеській області (м. Рені) та в Гірському Криму.

TORILIS Adans.

Torilis africana Spreng. (*Caucalis heterophylla* (Guss.) Arcang.; *Caucalis purpurea* Ten.; *Torilis arvensis* (Huds.) Link subsp. *purpurea* (Ten.) Hayek; *Torilis heterophylla* Guss.; *Torilis heterosperma* Steven; *Torilis purpurea* (Ten.) Guss.)

• В Криму (в центральній частині ПБК).

Середземноморсько-передньоазійсько-ірано-африканський вид; в Криму, імовірно, як заносна рослина, що зростає на засмічених місцях.

Torilis arvensis (Huds.) Link (*Caucalis arvensis* Huds.)

• В Закарпатті, на Правобережжі, в Лісостепу (Кам'янець-Подільський та Дунаєвецький райони Хмельницької області), а також в Криму.

Для Криму (околиці м. Сімферополя, на засмічених місцях) наводиться **Torilis radiata** Moench [OPREDELITEL..., 1987; MOSYAKIN et FEDORONCHUK, 1999; YENA, 2012], зі збільшеними зовнішніми пелюстками до 2 мм і більше (інші близько 1 мм завд.) та стилодіями в 3–6 раз довшими за стилоподії, тоді як у типового *Torilis arvensis* зовнішні пелюстки не довші за 1,5 мм, а стилодії лише у 2–3 рази довші за стилоподії), який деякі автори [DOBIGNARD, CHATELAIN, 2011; GHAZANFAR et EDMONDSON (eds.), 2013; TUTIN et al. (eds.), 1968] цитують як синонім *Torilis arvensis* (Huds.) Link subsp. *neglecta* (Schult.) Thell.

Torilis japonica (Houtt.) DC. (*Caucalis anthriscus* (L.) Huds.; *Caucalis japonica* Houtt.; *Tordylium anthriscus* L.; *Torilis anthriscus* (L.) C.C.Gmel., non Gaertn.)

• По всій Україні, крім Карпат (але зростає в Закарпатті), а також в Криму, досить звичайно.

Torilis leptophylla (L.) Rchb. f. (*Anthriscus leptophylla* (L.) Koso-Pol.; *Caucalis leptophylla* L.; *Caucalis xanthotricha* Steven; *Torilis xanthotricha* (Steven) Stankov, 1949; *Torilis xanthotricha* (Steven) Schischk., 1950, comb. superfl.)

• В Криму (південь).

Torilis nodosa (L.) Gaertn. (*Caucalis nodosa* (L.) Crantz; *Tordylium nodosum* L.)

• В Криму, зрідка (як бур'ян).

Torilis ucranica Spreng. (*Torilis grandiflora* Boiss.; *Torilis macrocarpa* Boiss. non Gaertn.; *Torilis microcarpa* Besser)

• В південно-західній частині України, на Правобережжі (Хмельницька, Одеська області), та в Причорномор'ї (Запорізька та Херсонська області).

TRINIA Hoffm.

Trinia biebersteinii Fedor. (*Trinia kitaibelii* M.Bieb., quoad pl. taur.)

• В Гірському Криму. Кримський ендемік. Вид уключений до Червоної книги України [RED ..., 2009].

Trinia glauca (L.) Dumort. (*Trinia glaberrima* Hoffm.; *Trinia stankovii* Schischk.; *Trinia vulgaris* DC.)

• В Криму (північна частина степу, передгір'я, північний схил Головної гряди, яйла).

Trinia hispida Hoffm. (*Pimpinella dioica* Pall., non L.; *Trinia hoffmannii* M.Bieb., p. p.; *Trinia hoffmannii* M.Bieb. var. *hispida* (Hoffm.) Korsch.; *Rumia hispida* (Hoffm.) Stankov; *Rumia hoffmannii* (M.Bieb.) Stankov; *Rumia leiogona* Ledeb. p. p., non C.A.Mey.)

• В південно-східній материковій частині країни (Запорізька, Дніпропетровська, Херсонська, Донецька, Луганська області), а також в Криму.

Trinia kitaibelii M.Bieb. (*Apinella kitaibelii* (M.Bieb.) Calest., p. p.; *Pimpinella glauca* Waldst. & Kit., non L.; *Pimpinella ramosissima* Fisch. ex Trevir.; *Trinia pumila* (L.) A.Kerner, non (L.) Rchb.; *Trinia ramosissima* (Fisch. ex Trevir.) Rchb., non (Fisch. ex Trevir.) Ledeb.; *Rumia leiogona* Janka, non (C.A.Mey.) Ledeb.; *Trinia ucrainica* Schischk.)

• Майже по всій території, крім північної частини та Криму.

Trinia multicaulis (Poir.) Schischk. (*Pimpinella dioica* Besser, non L.; *Pimpinella glauca* Georgi, non L.; *Pimpinella multicaulis* Poir.; *Seseli pumilum* Pall., non L.; *Trinia henningii* Hoffm.)

• В Лісостепу (Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька області) і в Степу (Причорномор'я).

TURGENIA Hoffm.

Turgenia latifolia (L.) Hoffm. (*Caucalis latifolia* (L.) L.; *Tordylium latifolium* L.)

• В Донецькому Лісостепу, Степу і Криму; занесено в Закарпатську область, Харків, Луганськ.

XANTHOSELINUM Schur [*Peucedanum* L.]

Доцільність виділення роду *Xanthoselinum* Schur вимагає нових підтверджень.

Xanthoselinum alsaticum (L.) Schur [*Peucedanum alsaticum* L.] (*Peucedanum lubimenkoanum* Kotov; *Pteroselinum alsaticum* (L.) Rchb.; *Selinum alsaticum* (L.) Crantz; *Xanthoselinum alsaticum* subsp. *venetum* (Rouy & E.G.Camus) Reduron, Charpin & Pimenov)

- В Закарпатті (м. Берегове), на Поліссі (південь), в Лісостепу і Степу (крім крайнього півдня), а також в Криму (передгір'я; південна частина: Карадаг, смт Коктебель).

ARALIACEAE JUSS.

У ранніх молекулярно- філогенетичних публікаціях висловлювалася пропозиція щодо об'єднання родин *Araliaceae* й *Apiaceae*. Зокрема, це підтверджується молекулярними даними (нуклеотидними послідовностями), за якими рід *Hydrocotyle* Tourn. ex L. (*Apiaceae*) є близьким до родини *Araliaceae* [PLUNKETT et al. 1997; 2004a, b, 2009], хоч ця точка зору не узгоджується з морфологічними ознаками, включно з такими фундаментальними особливостями, як карпология (плоди сухі у *Hydrocotyle* і соковиті у *Araliaceae*) і нодальною анатомією (трюхлакунні вузли у *Hydrocotyle*, багатолакунні у *Araliaceae*). Тому це питання ще потребує подальшого вивчення. Але проблема ймовірної парафілетичності *Araliaceae* в разі визнання *Apiaceae* була успішно вирішена переміщенням невеликої за кількістю представників групи (підродина *Hydrocotyloideae* Burmeist. s.str.) з *Apiaceae* до *Araliaceae*. Відповідно, представлений у флорі України рід *Hydrocotyle* (*Apiaceae*) слід вміщувати в *Araliaceae* (альтернативою може бути виділення окремої родини *Hydrocotylaceae*) [MOSYAKIN, TYSHCHENKO, 2010]. Отже, у флорі України родина *Araliaceae* представлена двома родами – *Hedera* L. та *Hydrocotyle* Tourn. ex L.

HEDERA L.

Hedera helix L.

- В Карпатах, Передкарпатті, Західному Поліссі, Правобережному Лісостепу (до м. Вінниці), зрідка.

Hedera taurica Carrière

- В Гірському Криму і на Керченському півострові; часто культивується.

HYDROCOTYLE Tourn. ex L.

Hydrocotyle vulgaris L.

- На Західному Поліссі (Волинська область: Камінь-Каширський, Любешівський (Регіональний ландшафт «Припять-Стохід»), Любомльський, Маневицький, Ратнівський райони) та Малому Поліссі (Сокальський район Львівської області). В гербарії LW також зберігаються старі збори С. Труша з околиць с. Вишневич колишнього Тербовлянського повіту (Тернопільська область). Вид уключений до Червоної книги України [RED ..., 2009].

До недавнього часу вид вважався зниклим з території України, але нині він активно поширюється на Малому та Волинському Поліссі, де зараз перебуває на східній межі ареалу.

Подяки

Автор висловлює щирю подяку чл.-кор. НАН України С.Л. Мосякіну за консультації та цінні поради при написанні статті.

References

- BANASIAK Ł., WOJEWÓDZKA A., BACZYŃSKI J., REDURON J.-P., PIWCZYŃSKI M., KURZYNA-MŁYNIK R., GUTAKER R., CZARNOCKA-CIECIURA A., KOSMALA-GRZECHNIK S. & SPALIK K. (2016). Phylogeny of *Apiaceae* subtribe *Daucinae* and the taxonomic delineation of its genera. *Taxon*, **65** (3): 563–585.
- DOBIGNARD A., CHATELAIN C. (2011). *Index synonymique de la flore d'Afrique du nord*, 2. Éditions des conservatoire et jardin botaniques, Genève, 429 p.
- FEDORONCHUK M.M. (2022a). Ukrainian flora checklist. 1: family *Lamiaceae* (Lamiales, Angiosperms). *Chornomors'k. bot. z.*, **18**(1): 5–27. (in Ukrainian) doi: 10.32999/ksu1990-553X/2022-18-1-1
- FEDORONCHUK M.M. (2022b). Ukrainian flora checklist. 2: family *Fabaceae* (Fabales, Angiosperms). *Chornomors'k. bot. z.*, **18**(2): 97–138. (in Ukrainian) doi: 10.32999/ksu1990-553X/2022-18-2-1
- GHAZANFAR S.A., EDMONDSON J.R. (eds.) (2013). *Flora of Iraq*, **5**(2). Ministry of Agriculture & Agrarian Reform, Baghdad, 349 p.
- HELUTA V.P. (1989). *Flora gribov Ukrainy. Muchnistorosyanye griby*. Kiev: Naukova dumka, 256 p. (in Russian)
- HEYWOOD V.H. (ed.) (1993). *Flowering plants of the World*. London, 336 p.

- IPNI. 2022-onward. *International Plant Names Index*. The Royal Botanic Gardens, Kew, Harvard University Herbaria & Libraries and Australian National Botanic Gardens. Available at: <https://www.ipni.org/> (Accessed 15 January 2022 and 29 April 2022)
- JURTSEVA O.V. (1995). To the system of the subgenus *Tragium* (Spreng.) Reichenb. Genus *Pimpinella* (*Umbelliferae* Juss.). *Bull. MOIP, dep. biol.*, **100**(3): 61–74. (in Russian)
- KLJUYKOV E. (1983). Conspectus species generis *Elaeosticta* Fenzl (*Apiaceae*). *Novitates syst. Plant. Vasc.*, **20**: 140–154. (in Russian)
- KOSHEVNIKOVA S.K. (1967). On some species of wild plants on the southern coast of the Crimea. *Bot. J.*, **52**(9): 1346–1350. (in Russian)
- KOSO-POLJANSKY B.M. (1916). Sciadophytorum systematis lineamenta. *Bull. Soc. Imp. Nat. Moscou*, **29**: 93–222.
- LYSKOV D., GÜNER E.D., SAMIGULLIN T., DUMAN H. & PIMENOV M. (2018). Molecular data to elucidate the taxonomy of *Seseli* sect. *Seseli* (*Apiaceae*) in east Mediterranean and southern Europe. *Nord. J. Bot.* **36**(9): <https://doi.org/10.1111/njb.01857>
- MOSYAKIN S.L., FEDORONCHUK M.M. (1999). Vascular plants in Ukraine: A nomenclatural checklist. Kiev. 346 pp. + xxiii.
- MOSYAKIN S.L., TYSHCHENKO O.V. (2010). A pragmatic phylogenetic classification of vascular cryptogamic plants of the flora of Ukraine. *Ukr. Bot. J.*, **67**(6): 802–817. http://nbuv.gov.ua/UJRN/UBJ_2010_67_6_4 (in Ukrainian)
- OPREGELITEL vyschykh rasteniy Ukrainy. (1987). Kiev: Naukova Dumka, 547 p. (in Russian)
- OSTROUMOVA T.A., PIMENOV M.G., DEGTJAREVA G.V. & SAMIGULLIN T.H. (2016). *Taeniopetalum* Vis. (*Apiaceae*), a neglected segregate of *Peucedanum* L., supported as a remarkable genus by morphological and molecular data. *Skvortsovia*, **3**(1): 20–44.
- PIMENOV M.G., LEONOV M.V. (1993). *The genera of Umbelliferae: A nomenclator*. Royal Botanic Gardens Kew, 156 p.
- PIMENOV M.G., OSTROUMOVA T.A. (2012). *Zontichnye (Umbelliferae) Rossii*. M.: Tovarischestvo nauchnykh izdaniy KMK, 477 p. (in Russian)
- PLUNKETT G.M., CHANDLER G.T., LOWRY P.P., PINNEY S.M., SPRENKLE T.S., VAN WYK B.-E., TILNEY P. (2004a). Recent advances in understanding *Apiales* and a revised classification. *South Afr. J. Bot.* **70**: 371–381.
- PLUNKETT G.M., NICOLAS A.N. (2009). The demise of subfamily *Hydrocotyloideae* (*Apiaceae*) and the re-alignment of its genera across the entire order *Apiales*. *Molec. Phylogen. Evol.* **53**: 134–151.
- PLUNKETT G.M., SOLTIS D.E., SOLTIS P.S. (1997). Clarification of the relationship between *Apiaceae* and *Araliaceae* based on matk AND rbcL sequence data. *Amer. J. Bot.*, **84**(4): 565–580.
- PLUNKETT G.M., WEN J., LOWRY P.P. (2004). Intrafamilial classifications and characters in *Araliaceae*: Insights from the phylogenetic analysis of nuclear (ITS) and plastid (trnL-trnF) sequence data. *Pl. Syst. Evol.* **245**: 1–39.
- POWO. 2022–onward. *Plants of the World Online*. Facilitated by the Royal Botanic Gardens, Kew. Available at: <http://www.plantsoftheworldonline.org> (Accessed 15 January 2022 and 29 April 2022).
- RED data book of Ukraine. Plant kingdom (2009). Didukh Ya.P. (ed). Kyiv: Globalkonsalting, 612 p. (in Ukrainian)
- REHMANN A. (1876). Ueber die Vegetations-Formationen der tsaurischen Halbinsel und ihre klimatischen Bedingungen. *Abhandl. Kaiser.-Königl. Zoolog.-Bot. Gesellsch. in Wien*. Wien, B. **25**: 373–410.
- RYFF L.E. (2011). *Cyclospermum leptophyllum* (Pers.) Sprague ex Britton & P. Wilson (*Apiaceae*), a new alien plant for Ukraine. *Ukr. Bot. J.*, **68**(4): 581–584. (in Ukrainian)
- SNOGERUP S. & SNOGERUP B. (2001). *Bupleurum* L. (*Umbelliferae*) in Europe-1. The annuals, *B.* sect. *Bupleurum* and sect. *Aristata*. *Wildenowia*, **31**(2): 205–308. doi: 10.3372/wi.31.31201
- TASENKEVICH L. (1998). Flora of the Carpathians. Checklist of the native vascular plant species. *L'viv: State Museum of Natural History*, 610 p.
- TSVELEV N.N. (1983). A new genus and four species of flowering plants new to the flora of the USSR from the Crimea. *Bot. J.*, **68**(2): 240–244. (in Russian)
- TUTIN T.G., HEYWOOD V.H., BURGESS N.A., MOORE D.M., VALENTINE D.H., WALTERS S.M. & WEBB D.A. (eds.). (1968). *Flora Europaea*, vol. **2**. (*Rosaceae* to *Umbelliferae*). Cambridge: At the University Press, 455 pp.
- VINOGRADOVA V.M. (2004). *Apiaceae* Lindl. (*Umbelliferae* Juss.). In: *Flora Europae Orientalis*, vol. 11. Moscua-Petropoli: Oficina Editoria KMK, p. 315–437. (in Russian)
- YENA A.V. (2012). *Spontaneous flora of the Crimean Peninsula*. Simferopol: N. Orianda Publ., 232 p. (in Russian)